

PL ISSN 0419-8824

DZIEJE NAJNOWSZE

INSTYTUT HISTORII
IM. TADEUSZA MANTEUFFLA
POLSKIEJ AKADEMII NAUK
FUNDACJA INSTYTUTU HISTORII
IM. TADEUSZA MANTEUFFLA
POLSKIEJ AKADEMII NAUK

KWARTALNIK
POŚWIĘCONY
HISTORII
XX WIEKU

4–2023

<http://rcin.org.pl>

Instytut Historii im. Tadeusza Manteuffla
Polskiej Akademii Nauk
Fundacja Instytutu Historii im. Tadeusza Manteuffla
Polskiej Akademii Nauk

DZIEJE NAJNOWSZE

Rocznik LV
2023
4

Warszawa 2023

<http://rcin.org.pl>

„Dzieje Najnowsze”
Założone w 1969 r. przez Tadeusza Jędruszczyka,
Czesława Madajczyka i Witolda Stankiewicza

KOMITET REDAKCYJNY

Łukasz Adamski, Mikheil Bakhtadze, Roman Baron, Agnieszka Cieślikowa, Idesbald Goddeeris,
Krzysztof Kawalec, Tadeusz Kondracki, Marek Kornat, Andrzej Koryn, Krzysztof Kosiński,
Claudia Kraft, Piotr Madajczyk, Wojciech Materski, Jan Molenda, Władimir Niewieżin,
Andrzej Nowak, Sławomir Nowinowski, Małgorzata Ptasińska, Dušan Segeš,
Andrzej Suchcitz, Włodzimierz Suleja, Tadeusz Wolsza, Michihiro Yasui

REDAKCJA

Małgorzata Gmurczyk-Wrońska (redaktor naczelna), Daniel Boćkowski (zastępca
redaktor naczelnej), Anna Nowakowska-Wierzchoś (sekretarz), Paweł Libera (członek redakcji),
Rafał Stobiecki (członek redakcji), Jacek Tebinka (członek redakcji)

REDAKTOR WYDAWNICZY

Ewa Bazyl (język polski), Grażyna Waluga (język angielski)

TŁUMACZENIA STRESZCZEŃ

Grażyna Waluga

ADRES REDAKCJI „DZIEJÓW NAJNOWSZYCH”

Instytut Historii im. Tadeusza Manteuffla Polskiej Akademii Nauk
00-272 Warszawa, Rynek Starego Miasta 29/31
tel. 22 831 02 61–62, w. 43, e-mail: dn@ihpan.edu.pl
<http://www.dn-ihpan.edu.pl>

Czasopismo recenzowane

p-ISSN 0419-8824
e-ISSN 2451-1323 (wersja pierwotna)

© Instytut Historii im. Tadeusza Manteuffla Polskiej Akademii Nauk
© Fundacja Instytutu Historii im. Tadeusza Manteuffla Polskiej Akademii Nauk

Współwydawcy czasopisma:

Instytut Historii
im. Tadeusza Manteuffla
Polskiej Akademii Nauk
00-272 Warszawa,
Rynek Starego Miasta 29/31
tel. +48 22 831 02 61
e-mail: wydawnictwo@ihpan.edu.pl

Fundacja Instytutu Historii
im. Tadeusza Manteuffla
Polskiej Akademii Nauk
00-272 Warszawa,
Rynek Starego Miasta 29/31, pok. 44
tel. +48 22 831 02 61, w. 46
e-mail: fundacja.ihpan@ihpan.edu.pl

Publikacja dotowana ze środków publicznych
Ministerstwa Edukacji i Nauki

Druk i oprawa: Fabryka Druku

Spis treści

STUDIA I ARTYKUŁY

Elżbieta Alabrudzińska – „Państwo bez narodu”? Kwestie tożsamościowe a zagrożenie suwerenności Austrii w latach 1918–1938	5
Wojciech Mazur – „Sentymentu dla niej nie miał i nie ma...” Generał Maurice Gamelin wobec sojuszu Francji i Rzeczypospolitej (1935 r. – wrzesień 1939 r.)	17
Alicja Bartnicka – W nierównej walce o życie. O strategiach przetrwania żydowskich robotników przymusowych w fabryce amunicji Hasag w Skarżysku-Kamiennej podczas II wojny światowej w świetle relacji świadków	43
Przemysław Różański – Stosunki polsko-żydowskie w czasach Zagłady w dokumentach z archiwów amerykańskich 1939–1943. Przyczynek do badań	65
Paweł Bielicki – Znaczenie Bliskiego Wschodu w dyskursie polskiej emigracji w obliczu zagrożenia III wojną światową w latach 1945–1956	89
Tomasz Ceran – Lemkin i Bauman – dwie koncepcje ludobójstwa	115
Jan Pomorski – O dialogiczności myślenia historycznego. Tony Judt i Timothy Snyder o wieku XX jako przedmiocie metarefleksji	129
Rafał Stobiecki – W stronę idealnej wizji dziejów Polski w XX wieku. Polska polityka historyczna po 2015 roku	153

MATERIAŁY

„Niesłychane dokonania”. Przyczynek źródłowy do relacji między gauleiterem Górnego Śląska Fritzem Brachtem a komendantem KL Auschwitz-Birkenau Rudolfem Hösem – Mirosław Węcki	183
--	-----

DYSKUSJE I POLEMIKI

Dariusz Faszczka – Replika na odpowiedź Andrzeja Krzaka	201
Jan Pisuliński – Uwagi w związku z artykułem Igora Hałagidy, „Który Rusin, a który Polak...» Ukraińskie straty osobowe w powiecie przemyskim w czasie konfliktu polsko-ukraińskiego w pierwszym półroczu 1945 r. (aspekt statystyczny)”, „Dzieje Najnowsze” 2023, nr 1, s. 125–148	207

ARTYKUŁY RECENZYJNE I RECENZJE

- „Każdy pyta, co z nami będzie”. Kluczowy problem wojennej, gettowej dychotomii: życie – śmierć (kilka uwag na marginesie rozprawy Marii Ferenc, „Każdy pyta, co z nami będzie». Mieszkańcy getta warszawskiego wobec wiadomości o wojnie i Zagładzie”, Warszawa 2021, Żydowski Instytut Historyczny, ss. 528) – Jacek Chrobaczyński 213

Instrukcja wydawnicza

Redakcja zwraca się do wszystkich autorów o stosowanie następujących rygorów dotyczących formy tekstów nadsyłanych do druku w naszym piśmie:

1. Wszystkie teksty należy składać w dwu egzemplarzach oraz w wersji elektronicznej. Wydruk powinien być sporządzony według obowiązujących norm: Times New Roman 12 pkt, interlinia 1,5 wiersza, z marginesem z lewej strony o szerokości 4–5 cm. Poprawki i uzupełnienia powinny być ograniczone do minimum i nie mogą przekraczać trzech na jednej stronie; nie stosujemy żadnych podkreśleń.

2. Układ pierwszej strony artykułu i artykułu recenzyjnego (tj. obszerniejszej, polemicznej recenzji) powinien wyglądać następująco: z lewej strony u góry imię i nazwisko autora oraz dokładny adres, poniżej tytuł na środku strony (na osi). Wszystkie te elementy należy pisać pismem tekstowym, nie zaś samymi dużymi literami.

3. W recenzji ponad tekstem należy umieścić kolejno: imię (w formie rozwiniętej) i nazwisko autora recenzowanej pracy, jej tytuł i ewentualnie podtytuł (według strony tytułowej); jeśli recenzja dotyczy pracy zbiorowej, wówczas po tytule należy podać imię i nazwisko redaktora; następnie – w przypadku pracy wielotomowej – liczbę tomów lub części (np. t. I–II) cyframi rzymskimi i dalej: miejsce i rok wydania, nazwę wydawcy, na ostatnim miejscu liczbę stron. Imię i nazwisko autora recenzji oraz afiliację (miasto) – na końcu tekstu z prawej strony.

4. Teksty do działu „Życie naukowe” zawierają tytuł (na osi); podpis autora jak w recenzji.

5. Wspomnienia pośmiertne: w tytule imię i nazwisko osoby, której tekst dotyczy, pod nim w nawiasach dokładne daty życia; podpis autora jak w recenzji.

6. Odnośniki do przypisów (dolnych) w tekście są umieszczane przed kropką kończącą zdanie (z wyjątkiem, gdy kończy je skrót: w. – wiek lub r. – rok) albo przed przecinkiem wewnątrz zdania (z wyjątkiem, gdy muszą być umieszczone między słowami, których nie oddziela przecinek).

7. W tekstach zasadniczych stosujemy ogólnie przyjęte skróty (np., itp., m.in., rkps, mps, t., z. etc.), a także z reguły: r. (rok) i w. (wiek), inne w miarę potrzeby. Nazwy miesięcy podajemy cyfrą rzymską wówczas, gdy występują wraz z dniem i rokiem (bez oddzielających je kropek), w innych przypadkach słownie (16 V 1935 r.; 16 maja; w maju 1935 r.).

8. W przypisach stosujemy skróty jak w punkcie 7, dopuszczalne są także inne skróty przyjęte w historycznych opracowaniach specjalistycznych, jednak z wyjaśnieniem znaczenia w pierwszym przypadku ich zastosowania. Tytuły czasopism i serii wydawniczych piszemy w cudzysłowie; po tytule publikacji zamieszczonej w opracowaniu zbiorowym piszemy po przecinku – w: (bez nawiasów prostokątnych). Tomy i roczniki periodyków i innych publikacji podajemy cyframi rzymskimi; zeszyty, numery i części – cyframi arabskimi.

9. Wszystkie nadesłane do redakcji teksty odbiegające swoją zewnętrzną formą od powyższych zasad będą zwracane autorom do właściwego przygotowania i ponownego przesłania.

10. Redakcja prosi o dołączenie do artykułu i artykułu recenzyjnego streszczenia (do 3000 znaków ze spacjami) i zarysu treści (do 500 znaków ze spacjami) w języku polskim, wykazu słów kluczowych w języku polskim (do 5–7 słów lub wyrażeń), bibliografii zawierającej wszystkie opracowania cytowane w przypisach, a także biogramu (do 500 znaków ze spacjami; tytuł naukowy, instytucja, zainteresowania naukowe).

INSTYTUT HISTORII PAN
PRZEDSTAWIA

ETOS
Solidarności
KONFERENCJA RUCHU
OBYWATELSKIEGO

U PROGU ZMIANY USTROJOWEJ
KONFERENCJA „ETOS SOLIDARNOŚCI” (9–10 GRUDNIA 1989 R.)

OPRACOWAŁA I WSTĘPEM OPATRYŁA
Irena Anna Słodkowska

IH
PAN

Stowarzyszenie
archiwum
Solidarności

www.ihpan.edu.pl
www.ksiegarnia-ihpan.edu.pl

ISSN 0419-8824

9 770419 882306 1 2 >

<http://rcin.org.pl>